

Комунальний позашкільний навчальний заклад
Станція юних техніків відділу освіти Красноармійської міської ради

Впровадження методу проектів в навчально- виховний процес в позашкільних закладах

Методична розробка

Автор:

Мірошниченко Ольга Володимирівна
методист СЮТ

м. Красноармійськ

Зміст

1. Вступ.....	3
2. Основні етапи роботи над проектом.....	5
3. Застосування методу проектів на практиці педагогами СЮТ.....	9
4. Результати проектної діяльності як творчої співпраці керівника гуртка й вихованців.....	13
5. Висновки.....	15
6. Словник використаних термінів.....	16
7. Список використаної літератури.....	18

Вступ

Навчально-виховна діяльність позашкільних закладів у XXI столітті вимагає докорінного переосмислення освітньої парадигми, актуалізації змісту та технології становлення особистості учня як суб'єкта і проектувальника життя, створення проектно-життєвого простору, спрямованого на розвиток і саморозвиток компетентної, конкурентоспроможної особистості, яка вміє творчо розв'язувати проблеми, прагне змінити на краще своє життя й життя своєї країни.

Ми живемо в суспільстві змін, а тому кожна людина змушена вчитись упродовж всього життя. Об'єкт цього навчання завжди буде змінним, а от спосіб оволодіння цими об'єктами слід закласти ще в дитинстві. Батьки і педагоги повинні захистити й підтримати дитину, виробити в неї життєздатність, озброїти механізмами і технологіями розробки життєвих стратегій, життєвих проектів. Важливо створити те поле взаємин, яке б спонукало дитину виявити свої найкращі якості. На допомогу в цьому може прийти позашкільний навчальний заклад, де в основі розвитку пізнавальних інтересів, творчих навичок і умінь самостійно здобувати знання вихованцями можна використати метод проектів.

Метод проектів - педагогічна технологія, зорієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх використання і отримання нових (іноді і шляхом самоосвіти). Активне включення вихованця в створення тих чи інших проектів дає йому можливість опанувати нові засоби людської діяльності в соціокультурному середовищі. Це дозволяє формувати деякі особистісні якості, які розвиваються лише в процесі діяльності і не можуть бути засвоєні словесно. Змінюється і роль дітей: вони виступають вже не як статисти, а як активні учасники цього процесу. При реалізації проекту вихованці потрапляють в середовище невизначеності, але саме це активізує їх пізнавальну діяльність.

Виходячи із вищевикладеного, слід зазначити, що використання методу проектів при організації навчально-виховної роботи з дітьми в позашкільних навчальних закладах, не змінює традиційних форм, а значно, доповнює їх.

Щоб прийняти історичний виклик ХХІ століття, освіта повинна мати випереджальний характер, тобто бути націленою у майбутнє, на розв'язання проблем нового століття, розвиток ключової компетенції вихованців, формування в них проектної культури, нових способів мислення й діяльності.

Основні етапи роботи над проектом

Метод проектів не є принципово новим у світовій педагогіці, але привернув увагу багатьох творчих педагогів. Останнім часом проектна діяльність все ширше входить у навчально-виховний процес позашкільних навчальних закладів.

Впровадження методу проектів – це тривалий процес. Для досягнення результату потрібно чимало часу, а також серйозна самостійна робота кожного учасника. Позитивною ознакою методу проектів є те, що знання та навички вихованець здобуває не теоретично в готовому вигляді, без практики, а в процесі виконання конкретного завдання. Організуючи роботу над проектом учні самостійно визначають мету, складають план, практично його реалізують, оцінюють і представляють. Через проект відбувається процес засвоєння знань, формування вмінь визначати та знаходити шляхи вирішення проблем, що сприяє розвитку творчості й відповідальності. Здійснювати роботу над проектом у позашкільній освіті доцільно за трьома етапами, а саме:

- концептуальним;
- основним;
- підсумковим.

Концептуальний (підготовчо-організаційний) етап передбачає визначення об'єкта дослідження, постановку мети і завдань, вибір методики та необхідних для реалізації проекту ресурсів, оформлення необхідної документації.

Основний (дослідницький) етап передбачає здійснення безпосередньої реалізації проекту, коригування й уточнення плану, контроль за ходом роботи, фіксацію результатів.

Підсумковий етап включає обговорення й презентацію результатів, а також визначення об'єкта та теми наступного проекту.

Суть проектної технології в процесі реалізації полягає в стимулюванні інтересу учнів до вирішення певних проблем, що передбачає оволодіння

необхідною сумою знань через проектну діяльність. Залежно від класифікаційної ознаки проекти можна поділити:

Види проектної діяльності	пошуковий
	дослідницький
	творчий
	ігровий
	практико-орієнтований
	інформаційний
За предметно-змістовою галуззю	монопредметний
	міжпредметний
	позапредметний
За характером контактів	внутрішні (організовані всередині одного гуртка)
	між гуртками навчальних закладів міста
	між гуртками навчальних закладів регіону, країни
	міжнародні (за участю представників різних країн)
За кількістю учасників	індивідуальний
	парний
	груповий
	колективний
	короткотривалий
	середньотривалий
	довготривалий

Під час реалізації цих проектів педагог позашкільного навчального закладу має пам'ятати, що його діяльність на кожному етапі можна охарактеризувати дієсловами: навчити, спрямувати, допомогти, а не виконувати роботу самому. Отже, він виконує такі функції:

- допомагає учням у пошуку джерел, необхідних їм для роботи над проектом;
- сам виступає джерелом інформації;
- координує весь процес роботи над проектом;
- підтримує й заохочує учнів;
- забезпечує безперервну участь учнів у роботі над проектом.

Тобто поетапно проходить разом з вихованцями усі умовні сходинки та долає перепони на шляху досягнення поставленої мети.

**«Сходинки» проектної діяльності
(структурування роботи над проектом)**

Скажи мені – я забуду, покажи мені – я запам'ятаю, залучи мене – я навчусь.
Східна приказка

	9. Ресурсне забезпечення
8. Оцінка і самооцінка проекту	
7. Очікувані результати	
6. Обов'язки і відповідальність учасників проекту	
5. Механізм реалізації проекту	
4. Визначення етапів реалізації проекту	
3. Мета й завдання проекту	
2. Актуальність проекту	
1. Назва проекту	

Також при організації роботи над проектом керівнику проекту слід звернути увагу на ряд проблемних аспектів, які часто мають місце під час діяльності. Серед них:

- нерівномірне навантаження на учасників проекту на різних його етапах;
- складнощі при оцінюванні внеску кожного учасника проекту;
- наявність ризику невдалого завершення роботи над проектом;
- збільшення емоційного навантаження як на вихованців, так і на педагога;
- неможливість залучити до роботи над проектом усіх вихованців гуртка.

Хочеться зауважити, що будь-яка робота над темою чи просто групова робота не може називатися методом проектів. Проектна технологія передбачає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, що дозволяють вирішити ту чи іншу проблему шляхом самостійних дій вихованців із обов'язковим представленням отриманих результатів.

Результати виконання проектів мають бути матеріальними, тобто певним чином оформлені (відеофільм, виставка, альбом, ігрова програма, прес-конференція, комп'ютерна газета, альманах, макет журналу, Web-сторінка, програма свята, концерт, театралізоване дійство, конкурсна програма, тематичний вечір тощо).

Застосування методу проектів на практиці педагогами СЮТ

Впроваджуючи проекти в навчально-виховний процес СЮТ, педагоги дотримувалися системного підходу. Методистом нашого закладу було розроблено соціально-педагогічний проект «Використання методу проектів у навчально-виховному процесі СЮТ». Метою цього проекту було:

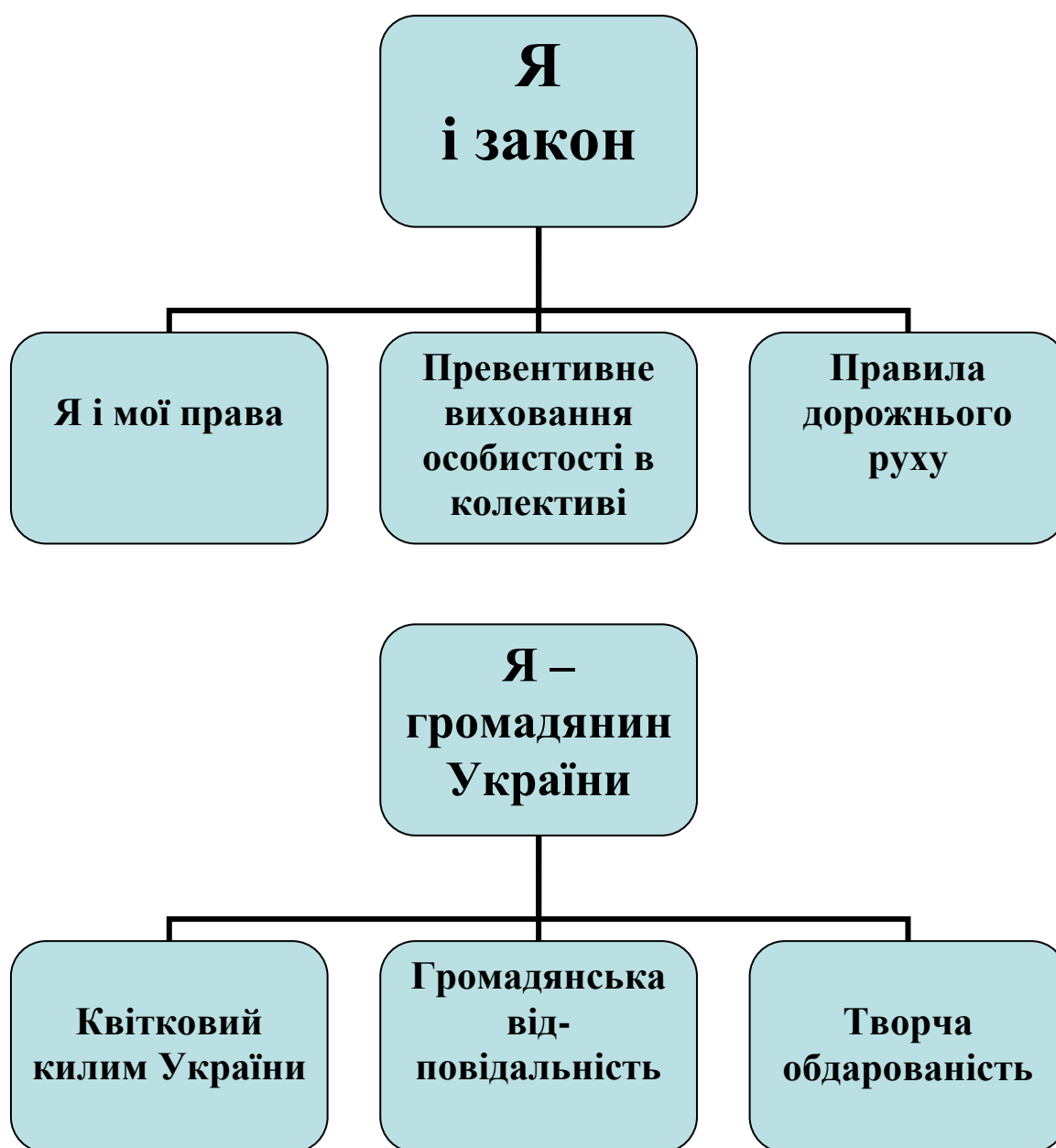
- створити умови для ефективного науково-методичного супроводу експериментальної діяльності педагогів СЮТ, підвищити рівень їхньої готовності до педагогічних інновацій;
- сприяти розвитку творчих здібностей педагогів, формуванню в них навичок науково-дослідницької роботи, зацікавленості в оволодінні інноваційними педагогічними технологіями;
- здійснити апробацію та введення методу проектів у навчально-виховний процес;
- підняти рівень методологічної підготовки керівників гуртків, сприяти зміщенню акцентів у його діяльності з інформаційних на інтерактивні методи навчання.

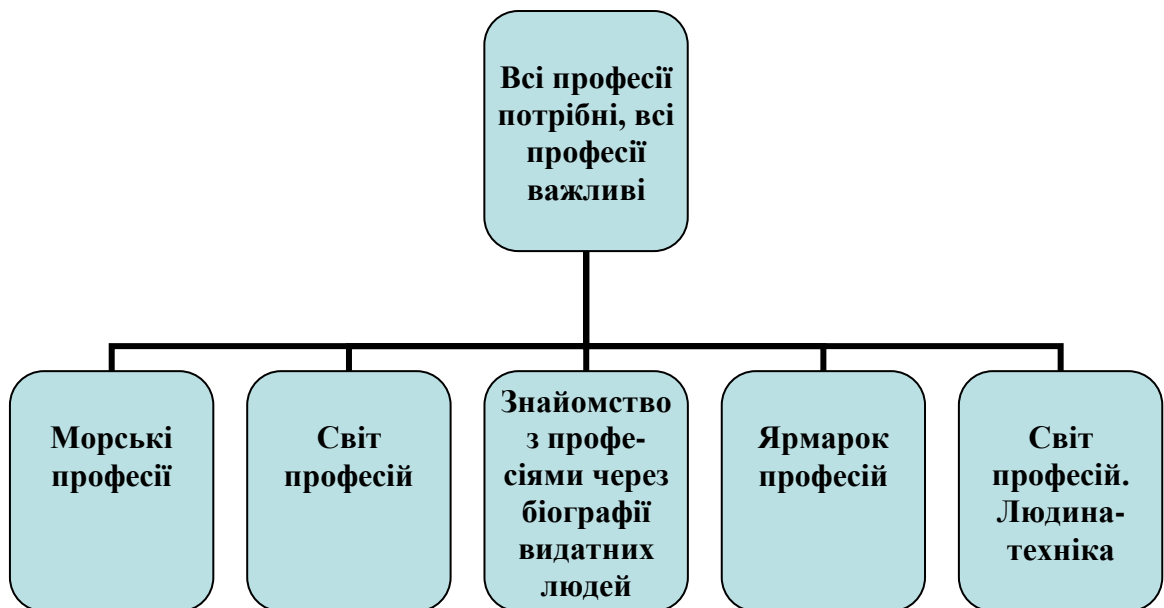
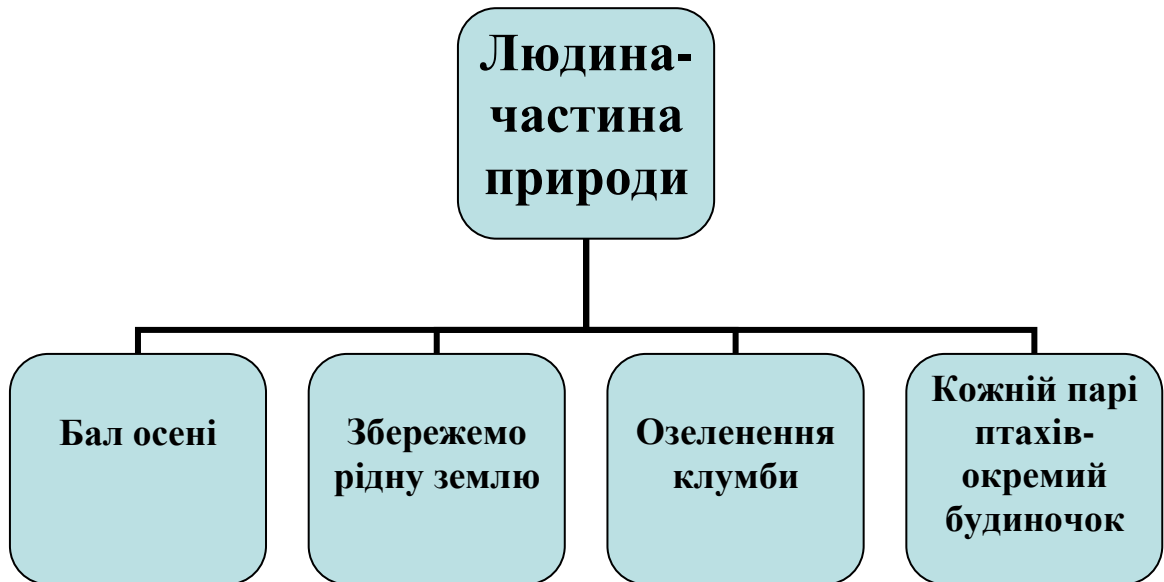
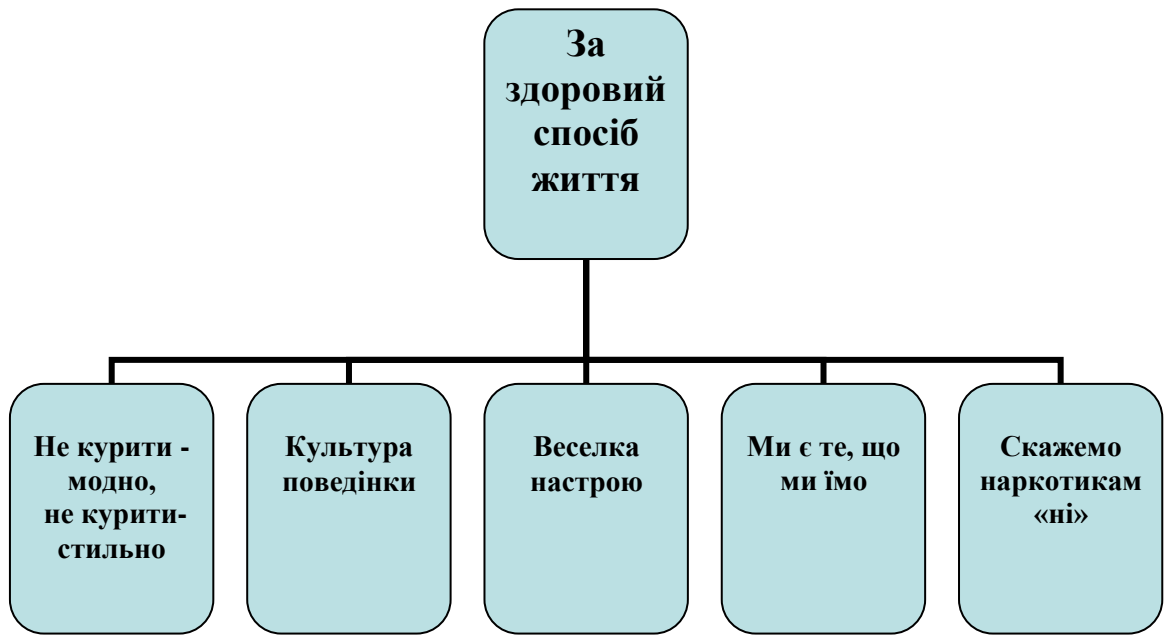
На підготовчо-організаційному етапі цього проекту на одному з методичних об'єднань було організовано творчу групу педагогів СЮТ, до складу, якої було залучено керівників гуртків різного віку та рівня фахової майстерності – для підвищення інтенсивності взаємонавчання. Основними вимогами до членів творчої групи було: достатній рівень готовності до проведення дослідницько-пошукової діяльності, усвідомлення потреби й можливості внесення певних змін у традиції СЮТ, бажання проводити цілеспрямовану роботу з удосконалення навчально-виховного процесу.

На планово-прогностичному етапі на педагогічній раді було обговорено сутність і зміст проектного методу навчання, поставлені цілі й завдання, вирішено створити «банк проектів», який ми назвали «дерево проектів». Основними проектами цього дерева стали п'ять довготривалих соціально значущих проектів:

- «Я і мої права»;
- «Я – громадянин України»;
- «За здоровий спосіб життя»;
- «Людина – частина природи»;
- «Всі професії потрібні, всі професії важливі». (Додатки)

Кожен з цих проектів включив в себе декілька короткотривалих проектів, які допомагають більш досконало та системно розкрити ці теми. Всі вони мають різну спрямованість, однак їхньою кінцевою метою є досягнення певного запланованого результату.

На **організаційно-виконавчому** етапі відбувалася творча співпраця педагога й вихованця, що давало можливість оцінити результати власної діяльності під час роботи над проектами самими учнями, спостерігалася організація навчально-пошукової діяльності, етап підготовки та оформлення матеріалів, проведення звітування (презентації) проектів, представлення результатів проектів, розроблених членами творчої групи. Представлення проектів проходило в самих різноманітних формах. Деякі керівники гуртків провели відкриті заняття, ігрові вистави, масові заходи, виставки малюнків або виготовили творчі роботи. Міні проекти довгострокових були завершені, розпочаті інші проекти з цього напрямку. Але теми завершених проектів можуть повторитися, так як кожний рік приходять нові вихованці і тому сфера цієї діяльності їм не відома.

На **корекційно-оцінювальному** етапі була проведена підготовка матеріалів до презентації досвіду роботи творчої групи. На методичних годинах проводилися рольові ігри між керівниками гуртків на тему «Організація роботи над проектом. Ми пам'ятаємо». На методичному об'єднанні було проведено аукціон форм і методів організації навчально-дослідницької діяльності гуртківців під час роботи над проектом.

Останній етап – підсумковий відбувся на педраді і включив в себе аналіз результативності роботи в цьому напрямку та збирання пропозицій щодо продовження роботи творчої групи над проектною діяльністю.

Результати проектної діяльності як творчої співпраці керівника гуртка й вихованців

Робота над проектом – це практика особистісно-орієнтованого навчання, що враховує у процесі навчання конкретного учня, його вільний вибір, особисті інтереси. Тому цей учень розуміє, навіщо йому знання і де їх застосувати. Щоб досягти таких результатів, педагог має знайти розумний баланс між академічними знаннями і прагматичними вміннями.

Проект характеризується такими ознаками:

- метою роботи над проектом з розв'язання конкретної, соціально значущої проблеми – дослідницької, інформаційної, пошукової тощо;
- виконанням роботи з планування самого проекту;
- обов'язковою самостійною діяльністю гуртківців (індивідуальна, парна, групова);
- обов'язковим зацікавлення вихованців роботою над проектом, створенням атмосфери комфортного спілкування;
- наявністю інтеграції знань та вмінь з різних навчальних предметів;
- результатами, які мають практичну, теоретичну чи пізнавальну значущість;
- обов'язковою наявністю конкретного практичного результату проекту;
- завершальним етапом проекту має бути презентація кінцевого результату.

Таким чином, проект – це «п'ять П»: Проблема - Планування - Пошук інформації – Продукт - Презентація.

Проектну технологію ми розглядаємо як невід'ємний складник синергетичної моделі освіти. (*Синергетика* – наука про співпрацю, комбінований вплив двох або декількох самоорганізованих систем, які характеризуються тим, що цей вплив перевищує дію кожної окремої системи).

Більшість складних систем, які існують у природі, за синергетичним баченням світу є відкритими. Між ними постійно відбувається обмін енергією, речовинами, інформацією, тому для них характерна постійна мінливість.

Традиційна (раціональна) система освіти, яка побудована відповідно до норм класичної науки, функціонує як замкнута, тобто така, яка позбавляє себе здатності до саморозвитку. Ця модель вичерпала себе. Саме раціональна парадигма освіти визначає практику сучасної проектної діяльності.

Особистісно-орієнтоване навчання, зокрема метод проектів, є технологією в синергетичній моделі освіти. Саме у контексті розвитку життєвої компетентності вихованців зростає роль проектної технології навчання і виховання.

Що ж дає всім учасникам проектної діяльності творча співпраця.

Поглянемо на таблицю.

Керівник гуртка	Співпраця	Вихованці
<ul style="list-style-type: none"> - підвищує професійну майстерність - зацікавлює вихованців своїм гуртком - посилює інтерес до навчання - залучає вихованців до пошуку, дослідження - відчуває реальні результати своєї праці - задоволення потреби в інтелектуальному розвитку 	<ul style="list-style-type: none"> - творча самореалізація - задоволення потреби в саморозвитку та самовдосконаленні - заміна авторитарного стилю спілкування демократичним - проект як складник синергетичної моделі освіти 	<ul style="list-style-type: none"> - поглиблене вивчення навчального матеріалу - розвиток когнітивної сфери, навичок мислення високого рівня, креативних здібностей - творче застосування знань та умінь працювати в команді - підготовка до виставок, конкурсів, змагань, науково-дослідницької діяльності

Висновки

Метод проектів є сучасною педагогічною технологією, використання якої створює умови для всебічного розвитку особистості у процесі організації творчої діяльності, забезпечує створення сприятливого середовища, спрямованого на відкриття, актуалізацію ресурсів розвитку особистості.

Тобто метод проектів, без сумніву, виступає однією з складових впровадження інтерактивного навчання і виховання, що спрямоване на плекання особистості як творця і проектувальника свого життя. Таким чином, педагогічна проектна діяльність:

- а) формує проектне творче мислення, поєднуючи різні види діяльності;
- б) передбачає методи активного навчання, забезпечуючи повноцінний зв'язок теорії з практикою;
- в) визначає способи «живої» діяльності, виступає механізмом впровадження компетентнісно-спрямованого підходу;
- г) забезпечує адекватну реакцію освіти на зміни соціокультурного та інформаційно-технологічного середовища;
- д) розробляє та впроваджує різновид інноваційних підходів;
- е) розглядає важливі аспекти соціального проектування як одного з важливих напрямів життєвої практики учнів;
- ж) забезпечує технологію розв'язання завдань: від постановки мети – до кінцевого результату.

Реалізація далеко не повної низки зазначених нами змістовних завдань дозволяє підкреслити значущість на сучасному етапі педагогічної проектної діяльності як форми організації наукового знання учнівської молоді. Проте ця технологія ще не набула широкого впровадження в навчально-виховному процесі позашкільних навчальних закладів, але успіх залежить від усвідомлення педагогами її значення, знання й дотримання ними алгоритму організації проектної технології.

Словник використаних термінів

Довгостроковий проект — проект тривалістю від одного навчального семестру і більше (до декількох років).

Етапи проекту — основні періоди роботи над проектом.

Завдання проекту — комплекс заходів, необхідних для досягнення мети проекту. Постановка завдань ґрунтується на поділ мети на частини, в результаті чого може бути сформульовано кілька завдань.

Захист проекту — процес подання результатів проектної роботи (з обґрунтуванням її ефективності, соціальної значимості тощо) і презентації проекту, що включає етапи запитань-відповідей і дискусії. Використовується, як правило, для дослідницьких проектів.

Ігровий (рольовий) проект — проект, у якому первісно визначені лише ролі учасників і правила взаємин між ними, тоді як структура, форма продукту і результати залишаються відкритими.

Індивідуальний (персональний) проект — проект, що виконується одним учнем під керівництвом педагога.

Інформаційний проект — проект, у структурі якого акцент поставлений на роботу з інформацією та презентацію продукту.

Керівник проекту — педагог, що безпосередньо координує проектну діяльність групи або індивідуального виконавця проекту.

Когнітивна сфера – оточення.

Короткостроковий проект — проект тривалістю від одного до шести занять.

Мета проекту — модель бажаного кінцевого результату проектної діяльності.

Практико орієнтований проект — проект, націлений на вирішення соціальної проблеми прикладного характеру.

Презентація проекту — процес публічного подання замовникові або громадськості результатів проектної діяльності.

Педагогічне проектування — усвідомлена та цілеспрямована діяльність з побудови моделі освіти.

Педагогічне проектування — практико орієнтована діяльність, метою якої є розробка нових, ще не існуючих на практиці освітніх систем і видів педагогічної діяльності; процес створення та реалізації педагогічного проекту; специфічний спосіб розвитку особистості; технологія навчання.

Педагогічна система - цілісна єдність всіх чинників, що сприяють досягненню поставлених цілей розвитку людини.

Педагогічне моделювання (створення моделі) — це розробка цілей (спільної ідеї) створення педагогічних систем, процесів або ситуацій і основних шляхів їх досягнення.

Результати проекту — 1) вихід проекту; 2) портфоліо проекту; 3) педагогічний результат, що виражається в розвитку особистісної та інтелектуальної сфери учня, формуванні в нього певних загально-навчальних умінь і навичок (ЗНУН) та ін.

Середньостроковий проект — проект тривалістю від одного тижня до одного місяця.

Структура проекту — послідовність етапів навчального проекту. Містить у собі постановку соціально значимої проблеми, планування діяльності щодо її розв'язання, пошук необхідної інформації.

Синергетика – наука про співпрацю, спільний, який діє узгоджено.

Творчість — це застосування закономірностей відомого явища в нових умовах до вирішення нового завдання, або відомого методу до вирішення нової проблеми, або комбінування знайомих фактів для одержання нового ефекту.

Творчий проект — проект, центром якого є творчий продукт — результат самореалізації учасників проектною групи.

Список використаної літератури

1. Проектна діяльність у школі: Науково-методичний посібник за редакцією Голубенко М., Моїсеєнко М., Кузьменко Г., Шатохіна О., Київ, «Шкільний світ», 2007.
2. Дідик О.В., Компетентісно-орієнтоване навчання у процесі формування творчої особистості школяра, Харків, «Основа», 2010.
3. Додусенко Н.О., Нетужилова І.В., Проектна діяльність в початковій школі, Харків, «Основа», 2010.
4. Башинська Т., Проектувальна діяльність- основа взаємодії вчителя та учнів, Київ, Початкова школа, 2003.
5. Життєва компетентність особистості: Науково-методичний посібник, за редакцією Сохань Л.В., Єрмакова І.Г., Несен Г.М., Богдана К., 2003.
6. Коберник О.С., Проектування на уроках трудового навчання, Трудова підготовка в закладах освіти, 2001, №4.